

ИЗ БЕЛЕЖНИЦА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА
– прикази и тумачења –

FROM THE NOTEBOOKS OF JOVAN CVIJIĆ
– Selected Pages and Interpretations –

ИЗДАВАЧИ / PUBLISHERS

Српска академија наука и уметности
Serbian Academy of Sciences and Arts
Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ
Geographical Institute “Jovan Cvijić” SASA

ЗА ИЗДАВАЧЕ / ACTING PUBLISHERS

Академик Владимир С. Костић / Academician Vladimir S. Kostić
Др Милан Радовановић / Dr Milan Radovanović

УРЕДНИЦИ / EDITORS

Др Ана Милановић Пешић (главни уредник) / Dr Ana Milanović Pešić (Editor-in-Chief)
Др Јелена Ћалић / Dr Jelena Čalić
Др Марко Д. Петровић / Dr Marko D. Petrović
Др Александра Терзић / Dr Aleksandra Terzić

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК / TECHNICAL EDITOR

Др Злата Вуксановић-Маџура / Dr Zlata Vuksanović-Maćura

РЕЦЕНЗЕНТИ/ REVIEWERS

Проф. др Љиљана Гавриловић/ Prof. dr Ljiljana Gavrilović
Др Радомир Поповић/ Dr Radomir Popović

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА / LANGUAGE EDITING

Весна Шубић / Vesna Šubić

ДИЗАЈН И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ / DESIGN AND PREPRESS

Александар Костић / Aleksandar Kostić

ТЕХНИЧКИ САРАДНИЦИ / TECHNICAL STAFF

Јасна Стојановић / Jasna Stojanović
Стефан Денда / Stefan Denda

ДИЗАЈН КОРИЦА / COVER PAGE DESIGN

Драгана Лацмановић / Dragana Lacmanović

ШТАМПА / PRINTED BY

BIRO GRAF, Београд

ТИРАЖ / CIRCULATION

300 примерака / 300 copies

ISBN 978-86-7025-724-5 (САНУ)

ISBN 978-86-80029-73-3 (Географски институт)

Посебна издања, књига 94

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ГЕОГРАФСКИ ИНСТИТУТ „ЈОВАН ЦВИЈИЋ“ САНУ

ИЗ БЕЛЕЖНИЦА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА
– прикази и тумачења –

Београд, 2017.

15.

koje se zove Radur Tome i ovde
 se u jednoj kući izobavljaju sve
 godine. U ovom kraju kod
 do Rudarstva ima man. žrta Rava
 u istom kraju na man. Ovdje
 u manju je to verovano tu
 sv. Pava Korinćki. Kao su
 kasnije ugrađena ova
 Prisprena vada su se
 kod manju koji u namo
 imaju kosari ipreseni
 za jednoj kančerom u ovdje
 done tambitom kraj i
 skloniti u urku koja je bit
 u ovoj. Ovde su i
 neki sabori koji se drže
 o vike. Pasaoka, karpomato
 o Pankovudje, u manju se
 skupljaju svi ne samo
 u kod manju bit u
 Bogom, u Šarcko župe
 i u ramko noja. Na
 poslednji je ovde
 istorijsko selo Brjazi, na
 velikoj visini od 900-1100 m.
 rasprostranjen na
 pojedine kute, izdane
 stacionom uopredine,
 kao i u celom kraju,
 pravom alpijskom
 dolinama, u koje
 istorijski uvage i
 vane i reke male
 kavnice od vasa i
 erde, reče jezma,
 za koje se veruju
 istorijske usomene o
 pravom jezma. Mnoge
 od istorijskih usomene
 imaju kosovske i
 imaresanone o Karaju
 jezma. Znači da su
 Mijaju kod Karajevog
 jezma. Povolno. Za
 sela bude na nekoj
 strani noja. Mijajima
 su zvan sve stanovničke
 niže Srbe i ovog
 staroblaškog kraja.

Како наводи Јован Цвијић у свом делу „Балканско полуострво и јужнословенске земље: основе антропогеографије“ (1922а), на простору Ибарског Колашина присутна су два дијалекта српско-хрватског језика, пошто овај простор представља прелазну област од косовског варијетета ка динарском типу. У својим рукописним текстовима је навео да „од Рибарића па до најнижега села Зуиче њед Мийровицом сви говоре једним дијалектом, а косовској дијалекту има само у неколико села око Мийровице, мада већ у Бујарићу, није чисти, јер сам нашао речи јужнога дијалекта“. Истиче да границу између динарског типа и косовско-метохијског варијетета представља река Лаб.

Због карактеристичног положаја и етничке компактности овај скровити предео је имао значајну транзитну улогу за метохијске српске исељенике, представљајући део косовско-метохијске струје. „Дакле Колашин као српска оаза је вршио улогу скривнице“, забележио је Цвијић. Током миграција метохијски Срби су прелазили преко Рогозне и силазили у долину Ибра око Сочанице, како би заобишли турску оазу у Ибарској жупи. Прелазили су у Србију, најпре у Жупу и Расину, а потом у Топлицу.

У Колашину нема много материјалних ни других трагова старог живота. Цвијић наводи да на једном „лавичастом врху на левој обали Ибра има нешто развалина од старог градића Клојојника“. Постоји и неколико градина за које се претпоставља да су биле средње-вековни замкови. Преко пута Придворице у широком Радич пољу „у њиви се изучавају старе цице“. Према Милисаву Лутовац (1954), у питању су остаци некадашњег двора. Најзначајније културно добро је манастир Црна Река, који се попут Острога налази у пећини, где је смештен живот Св. Петра Коришког. Према предању „када су настала црна времена око Призрена онда су га Колашинци који су тамо били косачи њренели са једним калуђером у овај заштићени крај и склонили у цркву која је већ њстојала“. Поседно место Цвијић даје историјском месту Брњак (Брњаци) за које се везују историјске успомене о краљици Јелени. Наиме, Лутовац наводи да се овде налазио град Јелеч у којем је постојао двор краљице Јелене, жене краља Уроша I, која је ту и преминула 1314. године.

Као што је напред наведено, након Ј. Цвијића овај простор су са географског, историјског и етнографског аспекта проучавали Милисав Лутовац (1954; 1978) и Милош Мацура (2005), али и Глигорије Елезовић (1931; 1998), Григорије Божовић (1998), Слободан Јакшић (1996), Биљана Сикимић (2009; 2010), Милан Луковић (2009), Милан Ивановић (2005), Борислава Илић (2005) и други.

Данас се област Ибарског Колашина административно поклапа са територијом општине Зубин Поток која обухвата 64 насеља. Између осталих, граничи се са општинама Исток и Србица, које су сада у потпуности насељене албанским становништвом. Стога, Ибарски Колашин и даље представља православну оазу „људи карактера динарских Срба, с јаким косовским њрадицијама и особинама“, што је од посебног значаја имајући у виду тренутне друштвено-политичке околности у нашој јужној покрајини.